

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

∞ V Ljubljani v sredo 22. septembra 1869. ∞

Gospodarske stvari.

O sedanji in prihodnji vrednosti ljubljanskega močvirja.

Ljubljansko močvirje, tudi „mah“ (morast) imenovano, je na raznih krajih razne baže. Blizo bregov in potokov je šota vsa sprstenela in močno namešana z naneseo zemljo; dalje proti sredi je po vrhu nekoliko čevljev na globoko z rastlinskimi ostanki preprežena, niže pa je blatasta šota.

Od tega sveta pa veljá, kar tukaj sledí.

Tako močvirje je mogoče predelati v stanovitno rodovit svet, ako se odeja preprežene šote do blata spravi; to se s požiganjem ali izrezovanjem izpeljuje.

Česa se kaže poprijeti, naj razjasnijo sledeče vrstice.

Kdor se loti požiganja, mora najmanj 7 do 8 let orati, požigati, sejati, žeti. Če mu ni slana vsega pridelka posmodila in če dobro obrodi, se more pridelek od orala ceniti k večjemu do 30 gold.; ako se polovica odšteje za delo, ostane po takem 15 gold. na leto, ali za 8 let 120 gold.

Kdor se pa loti izrezati prepreženo šoto, jo lahko vreže in postrže v 8 letih, vsako leto po 200 štirjaških sežnjev. Teh 200 sežnjev mu dá 1000 centov suhe šote, ktera po 20 kr. cent vrže 200 gold. Za izrezanje, sušenje in zlaganje v kupe plača se navadno po 2½ kr. od centa, od vseh 1000 centov 2500 krajc., to je 25 gld., ostane tedaj za delo, zemljiščin dohodek in za vožnjo 175 gold.

Iz tega se kaže, da mah več dobička daje, ako se šota reže in prodaja, kakor da se požiga. Po doli vzeti šoti z dohodkom od 600 gold. ostane še svet pripraven za kmetovalsko obdelovanje za njivo ali za travnik, vrednosti gotovih 200 gold.

Dragi posestniki močvirja! Ne zametujte tedaj več tako nemarno kakor do zdaj svojega močvirja; on bode v kratkem kupcev imel, ki ga bodo drago plačevali, kajti po novih železnicah, ki se snujejo v našo deželo in iz naše dežele, nastalo bode gotovo mnogo fabrik, ki bojo za kurjavo potrebovale veliko šote.

Dr. J. Orel.

List iz Dunaja

o gospodarskem učilu ljudskih učiteljev.

Poslal J. Levičnik.

Dne 7. t. m. smo se peljali pod vodstvom posebno prijaznega in umnega sadjerejca g. kapitarja P. G. Schirnhofera v Azgersdorf, kjer nam je hvalevredni lastnik ondotne fabrike, g. Janez Fichtner, sam osebno razkladal najpoprej v svoji dvorani teore-

tično svoje postopanje v sadjereji, v reji solnčnic, trt in murb; — od tod nas je peljal najpred na vrt in nam razkazeval ondi, kako izreja in goji na umetni način postrvi; od tukaj pa peljal nas je dalje v svojo drevnico in sadunosnik. Kar smo slišali v njegovi dvorani teoretično, to in še mnogo več družega in koristnega smo videli tukaj praktičnega v živi resnici. Vnema za sadjerejo, za katero g. Fichtner res gorí, pa tudi uljudna postrežljivost, s katero se je omenjeni gospod kake 3 ure med nami mudil ter vodil nas od gredice do gredice po vrtu, vredna je javne zahvale. Predno smo se od gosp. Fichtner-ja ločili, pokazal nam je še eno od njega iznajdeno sejavno mašino, ki je prav priprosto, pa dobro sestavljena. Dal je tudi konja v njo vpreči in posejati pred našimi očmi eno lého koj na vrtu ž njo. Hvaležnega srca smo se od tod ločili.

Tudi profesor naravoslovja g. Hajek nam je že trikrat napravil prav podučne demonstracije. 30. dan u. m. nam je v politehnični mineralni zbirki razkazoval mnogovrstna kamenja, rude, okamnine itd. Tudi mnogo kranjskih rud smo videli tukaj. 4. dan t. m. peljal nas je omenjeni gospod na cesarski vrt v Schönbrun. Bil je prav prijazen popoldan; zveradi in tice so bile vse na prostem; šli smo s profesorjem od oddelka do oddelka, ki nam je razkladal mnogovrstne lastnosti tu zbranih živali. Od zverinjaka smo šli v botaniški vrt, kjer nam je priljudni gospod profesor nadaljeval v struki rastlinstva svoje poduke. — Včeraj, na dan Malega Šmarna, pa nas je povabil na malo popotvanje. Peljali smo se z južno železnico do Azgersdorf-a, od tam šli peš v dva kamnjolóma, kjer se nahaja veliko okamnin; vse smo na drobno ogledali. Naprej smo se podali po neskončni lepi okolici memo Kalksburg-a čez mali griček v Kaltenleutgeben, to je vas, od kodar ves Dunaj dobiva apno; od tod smo šli zopet naprej čez lepo planino v Brühl. Človek skoraj začudenja strmí o dobrotljivosti majke narave, ktera je v obširne planjave dunajske okolice položila ko mili darek tako skrito, divje-romantično-idilično dolinico. Kar pa jej ni dala narava sama, dodala je še umetna roka človeška, toraj tudi ni čuda, da le-tod o poletji Dunajčanov vse mrgolí. Med popotvanjem je gosp. profesor skor ves čas botaniziral, in marsikak učenik je nesel na večer lepo zbirko okamnin, cvetek in zelišč seboj nazaj na Dunaj.

30. dne u. m. dopoldan nas je bil počastil tudi zopet gospod minister grof Potocki med ukom s svojo nazočnostjo, in s tem dovolj očitno pokazal svojo pozornost našemu poduku.

17. septembra 1869.

Čas našega bivanja na Dunaji nagnil se je h kraji; en teden še, in razkropili se bomo zopet na vse strani sedanje Cislajtanije, ter poslovali se z večino naših do-